

Відтепер громадськість Харківщини зможе впливати на рішення влади

Кабінетом Міністрів України 16.12.2015 р. було прийнято постанову «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 11 березня 2004 р. № 308» № 1151 (далі – Постанова), яка набирає чинності 15 березня 2016 року та є обов'язковою до виконання органами державної влади та місцевого самоврядування всіх рівнів.

Зазначена Постанова прийнята на виконання вимог Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом та визначає принципово новий порядок проведення Аналізу регуляторного впливу (далі – АРВ) при розробці регуляторного акту.

Однією з новел Постанови є запровадження необхідності проведення регуляторними органами М-тесту.

В Україні вже є приклад застосування М-тесту - ситуація з запровадженням реєстраторів розрахункових операцій. Державною регуляторною службою України було презентовано результати розрахунків вартості впровадження касових апаратів для малого бізнесу. У аналізі таких витрат йшлося про недоцільність запровадження РРО для малого підприємництва. В результаті було скасовано обов'язкове введення касових апаратів для підприємців, річний дохід яких не перевищує 1 млн. грн. Також скасовано положення щодо застосування штрафів до таких підприємців.

Після вступу у дію Постанови КМУ № 1151, яке відбулося 15 березня 2016р., будь який проект регуляторного акту супроводжуватиметься цифровими розрахунками як загального регуляторного впливу, так і, як окремої частини, М-тесту. Наші чиновники у обов'язковому порядку будуть зобов'язані порахувати витрати бізнесу, бюджету та громадян на виконання їх рішень та довести необхідність нового регулювання.

«Це дисциплінуватиме розробників регуляторних актів, змусить їх думати про те, як регуляція буде виконуватись, скільки це коштуватиме бізнесу. Вони муситимуть подумати про пом'якшувальні, компенсаторні заходи. Якщо побачать, що певна регуляція дорога, то шукатимуть інші шляхи регуляції з мінімальними затратами», - зазначає Голова ДРС Ксенія Ляпіна.

Щоб визначити те, як вплине певне рішення влади на малий бізнес, представники ДРС у області мають спілкуватися з асоціаціями, об'єднаннями підприємців аби правильно оцінити такий вплив. Діалог повинен відбуватися до прийняття остаточного рішення. Це дасть змогу не допускати запровадження недолугих регулювань. Застосовуючи методику – М-тест, бізнес зможе своєчасно надати інформацію, а чиновник оцінити обсяг проблеми та не допустити збурення підприємницького середовища, погіршення умов ведення бізнесу. Роль бізнес-асоціацій у такому випадку значно зростає. Вони можуть професійно впливати на процес прийняття рішення під час його підготовки, не тільки емоційно та за допомогою скарг, а використовуючи реальні цифри.

Інформацію від бізнесу чиновники зможуть отримати під час консультацій, які можуть відбуватися у вигляді «круглих столів», нарад, робочих зустрічей або опитувань. При цьому, відповідно до оновленої методики, розробник проекту регуляторного акта повинен вказати, де, коли і в якому вигляді проводилися консультації з представниками бізнесу. За результатами проведення відповідних консультацій і формуються показники

витрат для малого бізнесу.

Що стосується проведення загальних розрахунків, то джерелами інформації для визначення показників можуть бути:

- статистичні збірники і публічні звіти органів державної влади, отримані в процесі обробки звітності, дані про надзвичайні ситуації, перевірках та ін .;
- висновки експертів;
- консультації з представниками бізнесу.

Прозорість процесу розрахунку і доступність вихідних даних дозволить громадськості та зацікавленим представникам бізнесу упевнитися в правильності та достовірності проведення розрахунків. Гарантіями того, що це не буде імітацією, є зацікавленість і активна участь громадськості.

Законом «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» громадськості надано право брати участь у всіх етапах регуляторної діяльності регуляторних органів.

Так, в ході опублікування проекту регуляторного акту та аналізу його регуляторного впливу громадськість має право:

- брати участь у підготовці проекту регуляторного акта та АРВ до нього;
- направити письмово розробнику і уповноваженому органу (ДРС) свої пропозиції та зауваження як до проекту, так і до АРВ;
- отримати від розробника обґрунтовану відмову, якщо зауваження та пропозиції не враховані.

У свою чергу, надані зауваження та пропозиції можуть бути використані ДРС при проведенні експертизи відповідного регуляторного акту.

Щоб чиновники всіх рівнів оволоділи методикою проведення М-тесту, ДРС спільно з Програмою USAID «ЛЕВ» проводить ряд семінарів, а також організовує їх для громадськості, бізнес-асоціацій та об'єднань.

Тест малого бізнесу (М-тест) розроблено та запроваджено в Україні на виконання вимог [Угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом](#) (стаття 378) та Порядку денного асоціації між Україною та ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію (п. 7.7), а також відповідно до норм європейського законодавства щодо МСП, зокрема Small Business Act «Think Small First».

Нагадаємо, що регуляторною діяльністю у Харківській області займається завідувач Сектору Колесніков Олександр Анатолійович ел. адреса: kharkivdkrpp@ukr.net.

Державна регуляторна політика у сфері господарської діяльності (окремі терміни щодо державної регуляторної політики)

З 15 січня 2004 року набрав чинності Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності" (далі - Закон), згідно з яким:

- **державна регуляторна політика у сфері господарської діяльності** - це напрям державної політики, спрямований на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, недопущення прийняття економічно недоцільних та неефективних регуляторних актів, зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку господарської діяльності, що здійснюється у межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією та Законами України;

- **регуляторний акт** - це: прийнятий уповноваженим регуляторним органом нормативно-правовий акт, який або окремі положення якого спрямовані на правове регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання;

прийнятий уповноваженим регуляторним органом інший офіційний письмовий документ, який встановлює, змінює чи скасовує норми права, застосовується неодноразово та щодо невизначеного кола осіб і який або окремі положення якого спрямовані на правове регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання, незалежно від того, чи вважається цей документ відповідно до закону, що регулює відносини у певній сфері, нормативно-правовим актом;

- **регуляторний орган** - Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, інший державний орган, центральний орган виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцевий орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, а також посадова особа будь-якого із зазначених органів, якщо відповідно до законодавства ця особа має повноваження одноособово приймати регуляторні акти. До регуляторних органів також належать територіальні органи центральних органів виконавчої влади, державні спеціалізовані установи та організації, некомерційні самоврядні організації, які здійснюють керівництво та управління окремими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування, якщо ці органи, установи та організації відповідно до своїх повноважень приймають регуляторні акти;

- **регуляторна діяльність** - діяльність, спрямована на підготовку, прийняття, відстеження результативності та перегляд регуляторних актів, яка здійснюється регуляторними органами, фізичними та юридичними особами, їх об'єднаннями, територіальними громадами в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією

України, цим Законом та іншими нормативно-правовими актами;

відстеження результативності регуляторного акта - заходи, спрямовані на оцінку стану впровадження регуляторного акта та досягнення цим актом цілей, задекларованих про його прийнятті;

- **перегляд регуляторного акта** - заходи, спрямовані на приведення регуляторним органом прийнятого ним регуляторного акта у відповідність з принципами державної регуляторної політики;

- **показники результативності регуляторного акта** - показники, на підставі яких при проведенні відстеження результативності регуляторного акта здійснюється оцінка стану впровадження цього регуляторного акта та досягнення ним цілей, задекларованих при його прийнятті;

- **аналіз регуляторного впливу** - документ, який містить обґрунтування необхідності державного регулювання шляхом прийняття регуляторного акта, аналіз впливу, який справлятиме регуляторний акт на ринкове середовище, забезпечення прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян та держави, а також обґрунтування відповідності проекту регуляторного акта принципам державної регуляторної політики;

- **звіт про відстеження результативності регуляторного акта** - документ, який містить дані про результати відстеження результативності регуляторного акта та про методи, за допомогою яких було здійснено таке відстеження;

розробник проекту регуляторного акта - регуляторний орган або інший орган, установа, організація, особа чи група осіб, що уповноважені розроблювати або організовувати, спрямовувати та координувати діяльність з розроблення проекту регуляторного акта.

Законодавча, нормативно-правова база та інформаційні ресурси з питань державної регуляторної політики

1. Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності".
2. Указ Президента України від 25.05.2000 № 721/2000 "Питання Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва" (із змінами, внесеними згідно з Указом Президента України від 24.04.2004 № 477/2004).
3. Указ Президента України від 31.07.2004 № 854/2004 "Про забезпечення умов для більш широкої участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики".
4. Указ Президента України від 12.05.2005 № 779 "Про лібералізацію підприємницької діяльності та державну підтримку підприємництва".
5. Указ Президента України від 01.06.2005 № 901 "Про деякі заходи щодо забезпечення здійснення державної регуляторної політики".
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.02.2004 № 150 "Про офіційне оприлюднення регуляторних актів, прийнятих місцевими органами виконавчої влади, територіальними органами центральних органів виконавчої влади та їх посадовими особами, і внесення змін до Порядку оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади".

7. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2004 № 226 "Про затвердження Положення про апеляційну регуляторну комісію".
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2004 № 308 "Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта".
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.2004 № 472 "Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України".
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.10.2004 № 1378 "Деякі питання щодо забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної регуляторної політики".
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.05.2005 № 356 "Про додаткові заходи щодо залучення громадян до участі в управлінні державними справами".
12. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 19.03.2004 № 152-р "Про підготовку та оприлюднення щорічної інформації Кабінету Міністрів України про здійснення державної регуляторної політики органами виконавчої влади".
13. Методичний посібник "Регуляторна політика: нові можливості" (видання друге, доповнене, Київ, 2004, Інститут Конкурентного Суспільства) - електронна версія видання доступна за адресою: www.ics.org.ua E-mail: office@ics.org.ua.
14. Веб-сторінка Держпідприємництва України: www.dkrp.gov.ua.

Регуляторна діяльність органів виконавчої влади

Регуляторна діяльність органів виконавчої влади здійснюється відповідно до Закону України від 11.09.2003 № 1160-IV "Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності":

І. Планування діяльності з підготовки проектів регуляторних актів

Стаття 7 Закону регламентує планування діяльності з підготовки проектів регуляторних актів.

Регуляторні органи повинні затвердити плани діяльності з підготовки ними проектів регуляторних актів на наступний календарний рік не пізніше 15 грудня поточного року та оприлюднити у 10-денний термін після їх затвердження.

Якщо регуляторний орган готує або розглядає проект регуляторного акта, який не внесений до затвердженого цим регуляторним органом плану діяльності з підготовки проектів регуляторних актів, цей орган повинен внести відповідні зміни до плану не

пізніше десяти робочих днів з дня початку підготовки цього проекту або з дня внесення проекту на розгляд до цього регуляторного органу, але не пізніше дня оприлюднення цього проекту.

Варто зазначити, що громадяни, суб'єкти господарювання та їх об'єднання можуть на етапі планування діяльності з підготовки регуляторних актів, користуючись своїм правом (стаття 6), подавати регуляторному органу пропозиції про необхідність підготовки проектів регуляторних актів, чи необхідність їх перегляду.

План та зміни до нього оприлюднюються шляхом опублікування у друкованих засобах масової інформації регуляторного органу, у разі відсутності - у засобах масової інформації, визначених цим регуляторним органом та/або розміщення на офіційній сторінці відповідного регуляторного органу у мережі Інтернет (стаття 13 Закону).

II. Розробка проекту регуляторного акта.

1. Підготовка проекту регуляторного акту та аналізу регуляторного впливу (АРВ). Стосовно кожного проекту регуляторного акта його розробником готується аналіз регуляторного впливу. Підготовка АРВ повинна здійснюватись за вимогами, регламентованими статтею 8 Закону та Методикою проведення аналізу впливу регуляторного акта, яка затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2004 № 308 "Про затвердження методик проведення аналізу впливу та відстеження результативності регуляторного акта".

Так, у процесі аналізу:

- визначається проблема, яку передбачається розв'язати шляхом державного регулювання;
- визначаються цілі державного регулювання;
- визначаються та оцінюються усі прийнятні альтернативні способи досягнення цілей, наводяться аргументи щодо переваги обраного способу;
- описуються механізм, який пропонується застосувати для розв'язання проблеми, і відповідні заходи;
- обґрунтовуються можливості досягнення визначених цілей у разі прийняття регуляторного акта;
- визначаються очікувані результати прийняття акта;
- обґрунтовується запропонований строк дії акта (у разі обмеження цього строку);
- визначаються показники результативності акта;
- визначаються заходи, з допомогою яких буде здійснюватися відстеження результативності акта.

Методика підготовки аналізу регуляторного впливу є обов'язковою для застосування розробниками проектів регуляторних актів.

2. Оприлюднення проекту регуляторного акта та АРВ

Статті 9 та 20 Закону регламентують процедуру оприлюднення проектів регуляторних актів з метою одержання зауважень та пропозицій. Так, кожен проект регуляторного акта оприлюднюється з метою одержання зауважень і пропозицій від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань.

Проект регуляторного акта разом із відповідним аналізом регуляторного впливу оприлюднюється у спосіб, передбачений статтею 13 Закону, тобто шляхом опублікування у друкованих засобах масової інформації розробника проекту, у разі їх відсутності - у друкованих засобах масової інформації, визначених розробником, та/або розміщення на офіційній сторінці розробника проекту у мережі Інтернет, не пізніше п'яти робочих днів з дня оприлюднення повідомлення про оприлюднення цього проекту регуляторного акта.

Повідомлення про оприлюднення проекту регуляторного акта повинно містити:

- стислий виклад змісту проекту;
- поштову та електронну, за її наявності, адресу розробника проекту та інших органів, до яких відповідно Закону або за ініціативою розробника надсилаються зауваження та пропозиції;
- інформацію про спосіб оприлюднення проекту регуляторного акта та відповідного аналізу регуляторного впливу (назва друкованого засобу масової інформації та/або адреса сторінки в мережі Інтернет, де опубліковано чи розміщено проект регуляторного акта та аналіз регуляторного впливу, або інформація про інший спосіб оприлюднення, передбачений частиною п'ятою статті 13 Закону);
- інформацію про строк, протягом якого приймаються зауваження та пропозиції від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань;
- інформацію про спосіб надання фізичними та юридичними особами, їх об'єднаннями зауважень та пропозицій.

Оприлюднення проекту регуляторного акта з метою одержання зауважень і пропозицій не може бути перешкодою для проведення громадських слухань та будь-яких інших форм відкритих обговорень цього проекту регуляторного акта.

3. Одержання зауважень до проекту регуляторного акта та АРВ, їх обов'язковий розгляд Згідно статті 9 Закону усі зауваження і пропозиції щодо проекту регуляторного акта та відповідного аналізу регуляторного впливу, одержані протягом встановленого строку, підлягають обов'язковому розгляду розробником цього проекту. За результатами розгляду розробник проекту регуляторного акта повністю чи частково враховує одержані зауваження і пропозиції або мотивовано їх відхиляє.

4. Погодження проектів Стаття 21 Закону передбачає необхідність погодження з

територіальним органом спеціально уповноваженого органу щодо здійснення державної регуляторної політики - представництвом Держпідприємництва в області – усіх проектів, які розробляються місцевими органами виконавчої влади, територіальними підрозділами центральних органів виконавчої влади.

Для погодження до спеціально уповноваженого органу разом з проектом регуляторного акта подаються аналіз регуляторного впливу цього проекту та копія оприлюдненого повідомлення про оприлюднення проекту з метою одержання зауважень і пропозицій. Тривалість погодження проекту регуляторного акта не може перевищувати одного місяця з дня одержання проекту спеціально уповноваженим органом або його територіальним органом.

Спеціально уповноважений орган або його територіальний орган розглядає проект регуляторного акта та документи, що додаються до нього, і приймає рішення про погодження цього проекту або рішення про відмову в його погодженні. Ці рішення не пізніше наступного робочого дня з дня його прийняття подається до органу, який розробив проект регуляторного акта.

Рішення про відмову в погодженні проекту регуляторного акта повинно містити обґрунтовані зауваження та пропозиції щодо цього проекту та/або щодо відповідного аналізу регуляторного впливу.

5. Відстеження результативності регуляторних актів.

Стосовно кожного регуляторного акта послідовно здійснюються базове, повторне та періодичне відстеження його результативності.

Відстеження результативності регуляторного акта включає:

- виконання заходів з відстеження результативності;
- підготовку та оприлюднення звіту про відстеження результативності.

Для відстеження результативності регуляторних актів можуть бути використані статистичні дані та дані наукових досліджень і соціологічних опитувань.

Базове відстеження результативності регуляторного акта здійснюється до набрання чинності цим регуляторним актом або набрання чинності більшістю його положень. Якщо для визначення значень показників результативності регуляторного акта використовуються виключно статистичні дані, базове відстеження результативності може бути здійснене після набрання чинності цим регуляторним актом або набрання

чинності більшістю його положень, але не пізніше дня, з якого починається проведення повторного відстеження результативності цього акту.

Повторне відстеження результативності регуляторного акта здійснюється через рік з дня набрання ним чинності або набрання чинності більшістю його положень, але не пізніше двох років з дня набрання чинності цим актом або більшістю його положень, якщо рішенням регуляторного органу, який прийняв цей регуляторний акт, не встановлено більш ранній строк.

Періодичні відстеження результативності регуляторного акта здійснюються раз на кожні три роки, починаючи з дня закінчення заходів з повторного відстеження результативності цього акта, у тому числі і в разі, коли дію регуляторного акта, прийнятого на визначений строк, було продовжено після закінчення цього визначеного строку.

Регуляторний орган, який прийняв відповідний акт, якщо інше не встановлено Законом, готує звіт про відстеження результативності цього регуляторного акта та не пізніш як у десятиденний строк з дня підписання цього звіту оприлюднює його у спосіб, передбачений статтею 13 Закону (шляхом опублікування у друкованих засобах масової інформації регуляторного органу, у разі відсутності - у засобах масової інформації, визначених цим регуляторним органом та/або розміщення на офіційній сторінці відповідного регуляторного органу у мережі Інтернет).

У звіті про відстеження результативності регуляторного акта зазначаються:

- кількісні та якісні значення показників результативності, що є результатами відстеження результативності;
- дані та припущення, на основі яких здійснено відстеження результативності, а також способи їх одержання;
- використані методи одержання результатів відстеження.

Методика відстеження результативності регуляторного акта затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2004 року №308. Методика відстеження результативності регуляторних актів є обов'язковою для застосування регуляторними органами.

Відстеження результативності є невід'ємною складовою нової якості державного управління. Кваліфікований аналіз результатів такого відстеження дозволяє оперативно та своєчасно корегувати державні рішення для досягнення найбільшого суспільного блага.

7. Перегляд регуляторного акту.

Перегляд регуляторного акта здійснюється: на підставі аналізу звіту про відстеження результативності цього регуляторного акта; за ініціативою регуляторного органу, який прийняв відповідний регуляторний акт; в інших випадках, передбачених Конституцією та іншими законодавчими актами України.

У разі наявності цих підстав, регуляторний орган, який прийняв відповідний акт, а у випадках, передбачених Конституцією України та Законом, - інший орган може приймати рішення про зупинення дії регуляторного акта, визнання його неконституційним, про скасування чи про необхідність залишення цього регуляторного акта без змін або про необхідність його перегляду.

Якщо рішення щодо регуляторного акта приймаються іншим органом, цей орган подає відповідні пропозиції регуляторному органу, який прийняв відповідний регуляторний акт.

III. Оприлюднення інформації про здійснення регуляторної діяльності.

Оприлюднення інформації про здійснення регуляторної діяльності регламентується статтею 14 Закону.

Регуляторні органи публікують у друкованих засобах масової інформації та/або розміщують на своїх офіційних сторінках у мережі Інтернет або оприлюднюють в інший спосіб, у тому числі через телебачення і радіо, інформацію про здійснення ними регуляторної діяльності.